

Thesavrvs|| Locorum|| Commvnivm|| Jvrisprvdentiaē

Barbosa, Agostinho

Lipsiæ, 1697

Cap. XXVII. De Exceptione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80071](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80071)

publicorum tributorum absque violentiâ & injuriâ subditorum per officiales fieri debet. Perez. *C. de Exact. Trib. num. 16.* præsertim circa usuras præses provinciæ non acerbum se exactorem, nec contumeliosum præbeat, sed moderatum & cum efficaciâ benignum & cum instantiâ humanum; nam inter insolentiam incuriosam & diligentiam non ambitiosam multum interest. *l. 33. ff. de usur.* Perez. *Cod. de debitor. Civit. n. 2.* Exactores verò immodesti severe puniuntur. Perez. *C. de Collat. fundor. n. 3.* si autem debitores contumaces sint seque impudenter opponant, ad solutionem cogendi sunt missione in possessionem, sequestratione fructuum, subhaftatione. Perez. *C. de Exact. Tribut. n. 17. seq.*

IV.

Officialis, qui debitum non exegit, ipse ad solutionem tenetur. Brunnem. *ad l. 7. C. de Exact. trib. §. 3.*

CAP. XXVI.

De Examine. Approbatione.

Axioma I.

Semel examinatus & approbatus, non est iterum examinandus. *l. licet. 12. C. de Assessor. vid. Barbof. in tract. Clausularum clausula. Si idoneus reperitur, ubi late.*

Limita in professore, qui semel assumptus, si postea minus idoneus reperitur, potest reprobari & removeri. Brunnem. *ad l. 2. C. de Profess. & med.*

II.

Miles & Athleta denum, si tertio victoriam reportavit, præfæcti militia nomen meretur & immunis à muneribus est. Studiosus, qui ter se ritè defendit, præmium meretur; in uno enim eruditionis specimine potest quis casu magis, quam peritu, respondere. Perez. *Cod. de atbletiis n. 6. §. 9.* imò potest quis alio tempore promptius respondere, cum sæpe ex præfenti dispositione humorum alteretur animus. Brunnem. *ad l. un. Cod. eod.*

CAP. XXVII.

De Exceptione.

Axioma I.

Exceptio actionis est exclusio. *l. 2. de except.* intellige nimirum de mera & simplici, non verò de exceptione in se actionem vel accusationem continente. Casus in *l. quoniam Alexandrum 26.* & ibi omnes notant *C. de adult. Jas. in l. libertus. col. fin. ff. de in jus voc.* Hinc videmus, quod excommunicato & bannito permittatur excipere, & sic se purè & simpliciter defendere *cap. cum inter. de except.* agere verò vel reconvenire, vel excipere eo modo, ut reconventio ex exceptione resulter, non licet, juxta Innocent. *in cap. si vero de sentent. excomm.*

Ut tamen hæc se habeant, ratione tamen forma probandi reus dicitur actor, quoniam is non minus exceptionem quam actor intentionem.

probare debet. *l. 1. de except.* unde prosequi causam dicitur *in cap. 11. extra de except.*

Declara, Axioma verum esse, si actio strictè & propriè accipiat, secus si large: cum appellatio persecutionis omne remedium ordinarium & extraordinarium comprehendat. *l. pecunias 179. §. actiones 2. ff. de V. S. l. dolus 44. ff. mandat. vid. Lud. Gomez. ad §. superest. Instit. de action. num. 49.*

II.

Exceptiones nil aliud sunt quam defensiones, defensiones autem sunt juris naturalis. Roland. à Valle *consil. 3. n. 2. & consil. 12. n. 44. vol. 3.* Decian. *conf. 35. n. 47. vol. 1. & consil. 14. n. 84. vol. 3.* Menoch. *consil. 383. n. 4. vol. 4.* nec ipsi diabolo deneganda. Welsmb. *consil. 47. n. 177.* atque inde exceptiones dicuntur acquitare nisi. Cravett. *consil. 900. n. 29.* quæ mater exceptionum appellari solet. Menoch. *conf. 332. n. 4. vol. 4.* Roland. à Valle *conf. 35. n. 54. vol. 2.* Hermann. Vultej. *Consil. Marpurg. 20. n. 68.*

III.

Exceptio generica nullius est momenti, Bart. & Dd. *per il. text. in l. textores Titia 36. ff. de legat. 1. ubi & Alex. n. 2.* quanquam si à parte non opponatur, ea admittatur. Alex. *d. l. n. 3. vide. Vasq. lib. 2. contr. jur. cap. 32. n. 14.*

IV.

Exceptio regulæ una posita cæteræ exceptiones exclusæ arguuntur. *l. 12. §. idem 43. ff. de instrum. leg. quod & Cicero in orat. pro Balb. confirmat; ait enim, si exceptio fecit, ne liceat, ibi necesse est licere, ubi non est exceptum. Boccr. de investit. feud. cap. 4. n. 1.*

V.

Exceptiones dilatoriæ ante litem contestatam sunt opponendæ. *l. 19. C. de prob. l. ita demum 13. C. de procurat. Gail. 1. observ. 38. Myns. cent. 4. observ. 59. Donell. lib. 22. comm. 9. circ. fin. Cujac. lib. 13. observ. 34. Borcholt. consil. 4. assert. 29. Arum. disput. 19. exerc. 7. Matth. Steph. cent. 4. quest. illustr. 61. tit. c. Henon. in quest. controvers. disput. 22. n. 13.* post eam enim contestatam aut post statutum à iudice terminum ea non amplius recipiuntur. *cap. pastomlis C. de except. Intellige nimirum de dilatoriis iudicii, non de dilatoriis actionis & causæ, de qua agitur, veluti est exceptio de non petendo intra certum tempus; hanc enim proponi posse, lite demum contestata, sicut & reliquas peremptorias exceptiones, patet ex l. exceptionem 19. ubi Dd. C. de probat. vid. Myns. cent. 1. observat. 24. Welsmb. in part. ff. de exception. n. 10.*

VI.

Exceptionem in scriptis proponi necessum non est. Bart. *in l. scire oportet. ff. de excusat. tut. Cuman. in l. 1. de except. Vasq. 2. contr. jur. c. 32. n. 3.* nec requiritur in ea conclusio. Socin. *in d. l. 1. col. 2.*

VII.

Ad excipiendum quæ profunt, eadem proficiunt & ad replicandum. *l. 2. C. de jud. l. ult. C. de edend. Welsmb. 1. consil. 3. n. 15.*

VIII.

Quod non est exceptum, secundum regulam iudica-

dicatur. Decius & Dd. in l. 1. n. 20. ff. de R. I. Bartol. in l. quoties n. 1. Si quis cau. Jason. post Bart. n. 31. si quis in ius voc. vid. infra axiom. 24. secundum regulam enim pronunciandum, donec casus, de quo tractatur, exceptus esse demonstratur, Jason. in l. cetera n. 5. ff. de legat. 1. Baldus in l. si tutor in fin. Cod. de serv. pign. dat. Schurff. consil. 15. Quod in presenti. n. 6. cent. 3. Wef. i. consil. 30. n. 3.

IX.

Exceptiones omnes suā naturā sunt perpetuæ. l. parē s. §. fin. ff. de doli mali except. Wefemb. in parat. de Except. num. 12. quæ enim annua sunt ad agendum, perpetua manent ad excipiendum, cap. si autem ubi Panorm. & Felin. de rescript. l. licet 5. ubi Glossa & Dd. in fin. l. si pactum 6. C. de Except. ad Cujac. ad l. 5. §. ult. ubi exemplis, rationibus, & limitationibus illustratus, adeo ut ne 30. aut 40. annis exceptiones præscribantur, sed perpetuæ & semper etiam ad mille annos possint opponi. Gloss. in l. 3. verb. persecutione. C. de prescript. 30. annor. & in l. si pactum a. C. de Except. Panorm. & Felin. in c. si autem de rescript. Franc. Balb. in tract. prescript. 4. part. 4. pr. q. 37. Wefemb. i. consil. 42. n. 26.

X.

Quæcunque exceptio opponi potest per modum actionis, illa non est perpetua, quia sibi imputet excipiens, quod non antea exceptionem in iudicium deduxerit. Exemplum est in exceptione non numeratæ pecuniæ, idem est in exceptione non numeratæ dotis & in querelâ inofficiosa.

Limita: nisi semel fuerit in iudicium deducta, sic enim, uti alia actiones temporales, fit perpetua, tot. tit. C. quando libellus.

XI.

Exceptione perpetua tutus desinit esse debitor, l. Marcellus 67. de Reg. Jur. l. nihil interest 12. ff. eod. l. debitor. 108. de verb. signific. add. Bachov. 1. disp. 22. thes. 4. lit. H. in fin. Cagnol. in l. non videtur capisse n. 5. de Reg. Jur. l. qui Exceptionem 40. de condit. indeb. sicut creditor esse desinit, qui exceptione potest repelli. l. creditor. 55. de P. S. l. is cui 42. §. creditores 1. de O. & A. etiam præscriptiones l. si quis postquam 37. de si de iuss. Bald. in l. cum quis. n. 8. & 26. C. de jur. & fact. ignor. l. eos 26. C. de usur. cum loco solutionis sit. l. si pupilli 66. §. ult. de solut. Bald. in l. cum mandatori. C. de non num. pecun. Balb. tract. prescript. 1. part. princ. quæst. 7. n. 4. Bald. in l. item quod adjicitur. de const. pecun. ut à tali nihil peti possit instrumenti debitore, qui ipso tempore sit liberatus actione instrumento præscripta, l. cum notissimi 7. cum l. seq. Cod. de prescript. 30. annor. cum præscriptio plenissimam liberationem inducat. Paris. consil. 15. n. 19. & consil. 101. n. 81. vol. 8.

XII.

Exceptionibus malitiosis non est indulgentum. l. in fundo 38. ff. de rei vind. l. 1. ff. de Reg. Caton. Oldendorp. cl. 1. act. §. p. 69. tales enim, ut inutiles & frustratoriae, non admittuntur. l. non cogendum 45. ff. de procur. l. hæc stipulatio 14. §. fin. ff. ut legat. nom. caveatur. Gail. 2. observ. 27. num. 19. ac ejusmodi frivola exceptiones non fa-

ciunt vacillare fidem instrumenti. Gl. in l. plures apochis verb. vacillare. C. de fid. instrum. Panorm. in c. super eo. de testib. cog. Felin. Socin. & Dd. in cap. si Clericus. de for. compet. Molin. ac Dec. consil. 162. In causa. n. 2. ad verb. probata. cum à iudice non recipiantur, Jac. de Nigr. in l. omne. n. 12. de offic. Assess. per doctrinam Bald. in l. præscriptione. C. si contra ius vel util. publ. Zaf. in l. 1. §. editiones n. 60. de edendo. ubi addit eum calumniari, qui excipit adversus ea, quæ ex propriis instrumentis vel sigillis constant. Wef. i. consil. 31. n. 35. Unde fit, quod opponens exceptionem injuriosam teneatur etiam actione injuriarum. Socin. consil. 118. Visa. n. 4. per l. 3. l. si quidem 10. C. de injur. l. si tibi 23. C. de liberal. caus. Ang. consil. 76. Super. Oldrad. consil. 53. conf. v. in fin. cum non juris sui tuendi gratia, sed injurandi potius animo fecisse præsumatur. Angel. in præf. in verb. verba injuriosa. n. 16. C. de injur. Roman. consil. 96. Super n. 4. Salic. in l. si non convittit. n. 6. C. de injur. Wef. i. consil. 22. n. 30. Sic generalis exceptionum ademptio vel renunciatio frivolas tantum excludere dicitur. Cyn. & Dd. in l. ita pudor. Cod. de adul. Specul. cum addit. de oblig. sol. & Exempt. §. 2. gl. c. licet. verb. absque ulla exceptione. de Elect. Rebuff. in cap. sine Exceptione 12. q. 12. Hyppolit. in præf. crimin. q. ult. n. 1. non iustas, Cyn. in d. l. ita pudor. gloss. & Dd. in d. cap. licet. de Elect. multo vero minus ignoratas, Speculat. de Except. §. 2. n. 2. Roman. consil. 211. n. 3. aut nascentes ex natura contractus. l. quæro 56. §. inter. ubi Bart. & Dd. locat. Wef. consil. 10. num. 5.

XIII.

Exceptiones à iudice non supplentur, l. unic. ubi Castr. n. 3. & 4. C. ut quæ desunt Advocat. judic. suppl. sunt enim opponendæ Dec. Cagnol. in l. Marcellus. in fin. de R. I. licet ex actis appareat, ut quidam volunt. Balb. de præscr. p. 1. q. 8. n. 1. 2. Guid. Pap. decis. 221. Boer. decis. 344. n. 1. 2. & 3. Wefemb. i. consil. 14. n. 68.

XIV.

Exceptio de iudicis persona omnium debet esse prima. l. sed etsi suscepit 52. ff. de iudic. l. quidam 37. ubi Bart. n. 9. de re iudic. Bald. in l. ult. n. 5. C. de iudic. Marant. in Specul. aur. p. 6. de appellat. n. 25. Felin. cap. exceptionem. n. 16. & 17. Lanfranc. cap. quoniam. verb. recusationes. in princ. de probat. cum iudex sit iudicii dux & imperator. Bald. in rubr. C. si à non comp. jud. n. 4. per gl. si procuratorem. de prouocat. & potissima pars. Bald. d. loc. n. 4. cujus à defectu iudicium redditur nullum. c. si à non compet. judic. Felin. in cap. Exceptionem. de Except. Marant. dist. loc. vel querelâ implorato iudicis officio proponuntur. Cyn. Bald. Salicet. & communiter Dd. in l. licet 5. cum l. seq. C. de Except. per text. in l. quæsitum 30. §. fin. de pecul. idem Bald. latius in l. sicut. n. 12. & 13. C. de prescript. 30. annor. Wef. d. consil. 42. n. 33.

XV.

Exceptio quando est probata, replicatio autem Actoris dubia, non propterea Exceptio est altioris indaginis, sed omnino contra instrumentum obligationis liquidum admittenda. Hartm. Pist.

Pist. part. 4. q. 10. n. 22. vid. Brunnem. ad l. 3. ff. de ed. n. d. n. 20. Mev. P. 3. decis. 226. ubi docent, quod exceptio litis finitæ aliquo modo dubia ob replicam non rejiciatur post litis conciliationem, sed litis ingressum impediatur.

XVI.

Exceptio pro rejecta habetur, quæ non est compatibilis cum sententiâ, adeoque non amplius admittitur. Salgado. de Reg. Prosect. part. 4. c. 7. n. 86.

XVII.

Exceptio opposita rejecta esse censetur iudice ad ulteriora procedente. Felin. in cap. ex parte. n. 13. de resibus. Jason. in l. ex quacunque. n. 45. ff. si quis in jus vocat. non iter. sac. text. in l. aut Prator 7. §. 1. ff. de minor. idemque tenent Bart. in l. à procedente. C. de dilat. Bald. in l. 1. n. 9. C. de ord. jud. Ruin. consil. 61. n. 36. vol. 5. Aretin. consil. 107. n. 2. vers. secundus casus. Alex. consil. 192. n. 4. vers. confirmat hoc.

Limita 1. non procedere in Exceptionibus juris & actionem annullativis; tales enim per processum ad ulteriora non censentur esse rejectæ & sublata, prout declarat Felin. in cap. subortæ. col. 4. vers. limita tamen prædicta. n. 9. de re judic. & post ipsum Jason. consil. 100. in fin. & consil. 105. n. 5. vol. 1. Decius consil. 326. n. 4. vide & Vultej. 3. Consil. Marpurg. 21. n. 287.

Limita 2. hanc regulam rejectionis exceptionum per transitum ad ulteriora, ut vera sit, tum demum veram esse, si iudex super Exceptionibus illis cognoverit, & tum ad ulteriora processerit. Baldus in l. à procedente. C. de dilat. Felin. in d. cap. subortæ. de re judic. Barbat. consil. 45. col. penult. vol. 2. Unde etiam Exceptio nunquam intelligitur tacite rejecta, quando sententia potest stare absque eo, quod exceptione reprobat. Panorm. in cap. ex parte. de appellat. ubi casum proprium esse dicit. in l. quod in diem 7. de compensat. & in argumentum adducit l. sancimus 27. Cod. de testam. eodemque faciunt relata ab eodem. Panorm. in cap. cum inter. n. 23. de re judicat. ubi expressè tradit, quod si iudex propositis pluribus articulis diversis super aliquibus tantum pronunciavit, in his remanet tantum sententia, super quibus est pronunciatum, in reliquis autem nec absolvisse, nec condemnasse intelligitur.

XVIII.

Exceptio in iure tertii fundata nemini proficit. Vult. 3. Consil. Marp. 35. n. 242. nulli enim concedit, ut sese ex iure tertii defendat & tueatur. Text. in l. loci corpus 4. §. competit. 7. ff. si serv. vindic. l. si quis emptionis §. 1. vers. si verò nullum. C. de præscript. 30. annor. gloss. in l. indebiti. §. sed et si nummi. ff. de condit. indeb. Tiraquell. in l. si unquam. verb. revertatur. n. 356. C. de revoc. donat. Rip. in rubric. ff. solut. matrim. n. 29. vers. non obstat, quod dos Socin. jun. consil. 71. n. 6. vol. 2. Cravett. consil. 774. n. 7. vers. aequè Eoque iure eatenus utimur, ut etiam si hoc jus tertii jus agentis penitus excluderet, frustra tamen adhuc jus allegaretur, nisi illum excluderet, cui opponitur ipso iure per doctrinam. Bart. in l. 2. ff. de except. rei judic. quam communiter esse

approbatam testatur Roland. à Valle consil. 57. n. 10. vol. 3. præsertim si jus tale sit, ut ab ejus voluntate prorsus dependeat, stet atque cadat; quibus add. & Cravett. consil. 748. n. 21. Jaf. in l. 2. not. §. C. de jur. Emphyteut. Pruckm. consil. 27. n. 160. Exceptio tamen de jure tertii opponi potest, quando est exclusiva intentionis adversarii. Tiraq. in l. si unquam in verb. revertatur. n. 356. C. de revoc. donat. Decius consil. 246. in fin. Soc. jun. consil. 101. n. 29. vol. 1. Joseph. Ludov. decis. Perus. 64. n. 35. Vincent. Franch. decis. Neapolit. 14. n. 10. atque hoc omnes dicere, in l. 2. ff. de Except. rei judic. respondit Menoch. consil. 80. n. 8. vol. 1. in d. quotiescunque jus tertii foret exclusivum agentis, tertio etiam recusante posset opponi, probat Ant. Cioff. consil. 28. n. 32. vol. 2. quod maxime procedit, si exceptio illa de jure tertii prodesset opponenti per doctrinam. Panorm. in cap. cum non liceat. n. 15. de præscript. & Mandell. consil. 64. n. 2. & seq. Sic etiam excipere licere de jure tertii, quando quis in damnum incidere, & indebitum jacturam pateretur, nisi jure tertii uteretur. tradunt Bartol. in d. l. 2. & ibid. Socin. n. 13. & Jaf. n. 10. Claud. de Scissell. in v. rpt. l. Celsus. n. 29. ff. de usucap. idem esse ubicunque casus esset ipso jure nullus. Confirmant Alex. consil. 38. in fin. vol. 2. Roland. à Valle consil. 15. n. 22. vol. 1. Menoch. consil. 1. num. 120. & consil. 79. n. 28. & consil. 90. n. 110. vol. 1.

XIX.

Exceptionibus pluribus uti nemo prohibetur, cap. nullus pluribus. de Reg. Jur. in 6. l. nemo ex his 43. ff. eod. l. is, qui dicit §. l. nemo §. ff. de Except. etiam si essent contrarie. Dec. consil. 100. n. 30. vol. 3. Vult. 3. Consil. Marp. 55. n. 126. & una omissa vel non probata ad aliam redire. l. 8. & l. 5. ff. de Except. modo non uno eodemque tempore proponantur, vid. Wef. in paratit. ff. de Except. n. 10.

XX.

Exceptiones juris statim debent determinari per ea, quæ scripsit Menoch. de arb. tr. jud. quasi. lib. 1. q. 53. n. 4. ratio, quia jus est certum, nec aliquam probabilem dubitationem recipit. l. ancilla 12. & ibi Bald. n. 2. C. de furt. quo faciunt scripta à Menochio consil. 367. n. 3. & seq. vol. 4. vide Vult. 3. Consil. Marp. 20. n. 74.

XXI.

Exceptio non opponitur, nisi coram eo, qui jurisdictionem habet. Mandell. consil. 62. n. 8. & consil. 64. num. 8. Cravett. consil. 209. n. 9. vol. 2. Vult. 3. Consil. Marpurg. 15. n. 168.

XXII.

Exceptio non potest dici notoria, quando in ejus cognitione vertitur juris subtilitas. Socin. sen. consil. 59. num. 2. vers. ex quibus patet. vol. 3. Vult. lib. 3. consil. 22. n. 87.

XXIII.

Exceptio nisi probetur, resolvitur in confessionem. Felinus in cap. cum venerabilis. n. 13. de Except. per gl. in N. 53. cap. 3. §. suscepto 2. vers. contestatio. de exhib. reis. Wef. 2. consil. 72. n. 21. quia imò excipiens non censetur confiteri intentionem actoris, & quæ in exceptione includuntur. Acac. Antonin. de Ripell. var. Resol. c. 4. n. 16. vid. Franzk. lib. 2. Resol. 18.

XXIV.

XXIV.

Exceptio dividi non potest, sed tota est acceptanda. Gloss. in l. non utique. ad verb. qui ff. de Except. ubi licet Bartolus reprober glossam, tamen Socinus num. 1. dicit communem Legistarum & Canonist. opinionem esse contra Bartolum, in l. decem. ubi latissime Alex. de verb. oblig. & in cap. cum venerabilis. ubi Innocent. in princ. Panorm. num. 26. Felin. n. 12. de Except. idemque tenet Dyn. post gloss. in cap. Exceptionem in fin. de Reg. Jur. in 6. Specul. de Except. §. viso. num. 2. 4. 6. Cyn. Bald. Salicet. & Dd. in l. si pedem. per illum text. Cod. de Except. Lanfranc. in cap. quoniam. verb. Exceptiones. de probat. num. 4.

XXV.

EXCEPTIO facilius est, quam factio, & ideo regulariter qui potest agere, multo magis potest excipere, l. 1. ff. de superficiebus. l. 7. §. 4. vers. igitur. ff. de pact. cap. cum inter. de except. cap. qui ad agendum. de Regulis Juris, in 6. Federic. de Sen. consil. 90. n. 3. vers. dixi. Alex. consil. 62. in causa. n. 6. & 7. lib. 7. Palat. in reper. cap. per vestras. de donat. inter virum & uxorem. §. 8. n. 2. Surdus consil. 377. n. 45. Card. Tusch. pract. conclus. tom. 3. lit. E. concl. 374. per tot. Sigism. Scacc. de judic. lib. 2. cap. 2. n. 121. de commerc. & camb. §. 7. gloss. §. n. 98. Unde qui habet actionem, ut aliquid consequatur, multo magis habet exceptionem, ut liberetur. Fulgos. consil. 186. Pro determinatione. col. pen. vers. Postremo. Alex. consil. 47. Visis instrumentis. in fin. lib. 3. Et cui damus actionem, multo fortius exceptionem. l. invitus 156. §. cui damus 1. ff. de Reg. Jur. Roman. consil. 474. In casu proposito, & quem de evictione tenet actio, multo magis agentem repellit exceptio, l. vindicantem 17. ff. de evict. Castrenf. consil. 352. Pro fundamento. col. fin. lib. 1. quia multa conceduntur agendo, Angel. Arctin. consil. 31. Viso supradicto. in fin. vers. quia multa. [Sic ei exceptio datur, cui alias denegatur actio, l. 4. in fin. ff. de doli except. cum multis similib. allegatis à Curt. jun. in l. petens. n. 14. C. de pact. Vid. Vult. 3. Consil. Marpurg. 34. n. 168. Socin. consil. 99. col. 1. in fin. vol. 1. & consil. 90. n. 3. in fin. vol. 4. cum exceptio majore æquitate nitatur quam actio. l. qui æquitate 12. ff. de doli except. Vult. 3. Consil. Marp. 29. n. 220.] ideoque prohibitus petere, non prohibetur retinere & excipere, Decius consil. 331. n. 3. Ruin. consil. 163. in fin. lib. 2. Decian. consil. 64. n. 51. lib. 3. & consil. 94. in fin. lib. 2.

XXVI.

EXCEPTIO repellit eundem, quem de jure tenet actio, l. fundi quem 18. cum.

cum l. seq. ff. de except. l. Exceptione doli 11. C. de evict. Angel. Arctin. consil. 20. Visis actis. n. 39. & seq. §. n. 45. Castrenf. consil. 166. Visis actis n. 3. lib. 2. & consil. 275. Ad primum. num. 3. vers. ad secundum. eod. lib. 2. Decius consil. 86. Viso puncto. col. 2. vers. quarto quia. Rom. consil. 457. Circa propositam. col. penult. in princip. vers. secundo quia. Alex. consil. 3. Viso processu. in princip. lib. 3. Tiraquell. de retract. §. 1. gloss. 9. n. 33. Boër. decis. 23. n. 13. Neguzant. de pignorib. part. 5. membr. 1. n. 53. Molin. de primogenit. lib. 4. cap. 1. n. 20. & 28. Anton. Gomez. l. 50. Tauri. n. 73. Gam. Lusitan. decis. 67. Portol. de consortib. & fideicommiss. cap. 22. n. 18. Cardin. Tusch. d. tom. lit. E. conclus. 75. Dn. Barbosa in l. 1. p. 5. n. 20. solut. matrimon. Surdus consil. 517. n. 24. & consil. 577. n. 12. & decis. 177. n. 8. Vincent. Caroc. singul. 73. ubi limitat in casu l. fin. C. de evict.

XXVII.

EXCEPTIO firmat regulam in contrarium, l. quantum 12. §. 43. vers. denique. ff. de fundo instruct. l. ex eo. 18. de testibus. Robert. 2. animad. 28. gloss. in rubr. de regulis juris. in 6. ubi Dyn. Bart. in l. 1. in fin. ubi Decius num. 20. & Cagnol. n. 31. & 34. ff. eod. tit. Everh. in topicis legal. loc. 3. Decius in cap. cum dilecta. n. 6. & 7. de confirm. utili. ubi ait, quod exceptio, licet sit de regula, non tamen ampliet regulam. Roman. consil. 82. n. 3. & consil. 100. num. 2. & consil. 195. in princ. & consil. 337. n. 8. ubi Apostil. in verb. exceptuatis, & consil. 461. vers. refragatur, ubi ait hoc non procedere, quando non est verisimile, Joan. de Anan. consil. 69. in fin. Baldus consil. 131. Casus est talis. vers. super secundo lib. 1. & consil. 119. Verba dicunt, in princip. vers. secundo quia. eod. lib. 1. ubi quod conductor excipiens nolle teneri pro uno casu fortuito, videtur se obligare ad alios casus fortuitos sub eodem exceptuatis, & consil. 331. Quidam lib. 5. ubi intelligit Axioma, quando alias non esset facta inclusio, vel exclusio tacita, vel expressa circa non exceptuatos, Alexand. consil. 107. In causa & lit. num. 2. lib. 1. & consil. 125. Viso titulo. num. 4. & 5. lib. 2. ubi ampliat in concessione legati facta, quia exceptio declarat, & firmat regulam in non exceptis, & consil. 7. In consulatione. num. 8. vers. quinto probatur. l. 5. ubi ampliat in legibus feudalibus, & materia feudalibus, & consil. 186. Zacharias in fine lib. 6. ubi quod firmat regulam in contrarium, sed non ampliat, Afflict. decis. 45. num. 2. Menoch. consil. 141. num. 17. & consil. 609. num. 9. Flamin. de resignat. benefic. lib. 5. quest. 6.

quæst. 6. n. 186. Card. Tusch. d. tom. 3. lit. E. conclus. 422. per totam. Octav. Glorit. respons. 12. n. 111. Cardin. Seraphin. decis. 980. num. 7. Rot. decis. 144. num. 6. apud Farinac. p. 1. recent. Robles de Salvedo de re. pres. lib. 2. cap. 26. num. 21. me citato in hoc loco Joseph. Vela dissertat. forens. dissert. 2. num. 40. [Eleganter Cicero in orat. pro Balbo, si exceptio facit, ne liceat, ibi necesse est licere, ubi non est exceptio, exemplum est in l. 18. de testib. l. 28. §. 6. qui test. fac. poss. Ratio hujus regulæ est, quod qui quædam eximit, de cæteris accuratius cogitasse videatur l. nam quod liquida 4. §. ult. de pen. leg. l. cum Prætor. 12. ff. de jud. Hartm. Pistor. 2. q. 27. num. 7.]

Limita Axioma, ubi alia interpretatio dari potest, quia tunc casus exceptus non firmat regulam in contrarium, Feder. de Senis consil. 233. col. pen. n. 3. vers. non obstat, ubi quod Papa volens omnes teneri solvere decimas, si excipit certum ordinem, non propterea videtur velle omnes alios exemptos teneri, nisi expresse dixerit, quia talis exceptio potest operari concessionem exceptionis ordini exceptuato. Sic etiam non prodit Axioma, quando aliquid excipitur considerato effectu ejus, quod excipitur, quia tunc omnia sunt exceptuata, quæ habent eundem effectum, Castrensi. consil. 91. In causa appellationis. num. 9. & 10. lib. 1. ubi quod statutum, quod fiat compromissum exceptis instrumentis quarentigiatis, non includit instrumenta non quarentigiata, quando habent executionem paratam, prout quarentigia, quia statutum consideravit effectum quarentigiæ, non ipsam quarentigiam; nam casus similes exceptuatis censentur excepti, etiam si exceptioni sit adjuncta. d. Alex. consil. 30. In causa. n. 4. & 6. lib. 4. ubi quod non continentur casus similes per extensionem sub exceptione, sed comprehensi dicantur. [vid. cap. cum delicta. ubi Panorm. de confirm. util. gloss. in l. 1. verb. judicati. C. de condict. indeb. & in l. fin. verb. volueris. C. de revocand. donat.]

Limita II. Regulam procedere in casibus non exceptis, sub regula tamen comprehensis, alias secus; quia licet ea firmet regulam in casibus non exceptis sub regula comprehensis, non tamen dilatat, nec ampliat regulam, ut faciat sub ea comprehendi, quæ de sui natura non comprehenderentur, exceptione non facta. l. generaliter 32. §. n. x. ff. de usufr. legat.

Limita III. Si casus speciales alibi expressi in contrarium extent §. in b. f. l. de act. collata. l. ult. de compen. l. 38. de re judic. coll. cap. pen. extr. eod. vid. Gilken. ad l. 13. in princip. n. 29. Cod. de judic. Fallentiam vide apud Hartm. d. loc. n. 28. nempe nisi propter exceptionem sint & alia rationes, quæ regulam restringunt, l. 32. §. 2. de usu & usufr. leg.]

XXIX.

EXCEPTIO debet esse de regula. l. nam quod liquida 4. §. f. de pen. leg. [id est, de ipso genere regulæ, vid. l. ult. Cod. Quand. ex fact. tut. Ex qualitate enim exceptionis regulariter quævis dispositio declarari solet. l. Proculus 19. cum ibi notat. per Bald. de usufr. Alexand. in l. senium. C. quitesam. fac. poss. Roman. consil. 187. cum similib. adductis per Decium in l. 1. n. 26. de Reg. Jur. & per Riminall. instit. de donat. in pr. n. 357. Hartm. Pist. 1. quæst. 32. n. 5.] Castrensi. consil. 70. Pro pleniori. n. 3. lib. 1. ubi ait, quod si exceptio non esset de regula, diceretur derisoria, Gemin. cons. 65. num. 8. vers. nam ex quo hic excipit, ubi quod casus exceptus à dispositione generali, declarat dispositionem loqui de illa materia, Baldus consil. 401. Super facto. n. 2. vers. secundo queritur. lib. 5. ubi quod restringit, seu declarat regulam, debere intelligi de materia exceptionis. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 15. n. 77. & gloss. 14. num. 35. & gloss. 51. num. 2. Surdus consil. 152. num. 49. & consil. 262. n. 47. & consil. 402. num. 21. & consil. 527. n. 6. & 7. decis. 124. num. 13. [Confirmat hanc regulam Donnell. ad l. 1. C. de condition. indeb. num. 16. ineptissimam exceptionem esse contempnens, quæ verbis regulæ non comprehendatur. Ratio est, (1.) quia exceptio est oratio, quæ regulæ detrahit; non potest autem de regula detrahare, quod regulæ non continetur, (2.) ideo aliquid de regula excipitur, ne, si exceptum non sit, sententiâ regulæ contineretur, (3.) quod si verbis regulæ aliquid satis excluditur, valde stultum, & aliâ ratione amplius excludi velle. Verbi gratiâ: Omnes sciunt Exceptiones ista sèssè ineptissimas: omnes agri T. Lucii repeti possunt, exceptis pecoribus: atqui pecora non sunt de agris, & quamvis de pecoribus nihil exceptum esset, tamen valde ineptus esset, qui putaret pecora agrorum verbo contineri. Similis est & hæc exceptio: Lego omnes libros, qui sunt in bibliotheca, exceptis lapideis. Nec obstat l. 1. Cod. de condition. indeb. Nam in his verbis non ex causâ judicati solu-

soluta, non continetur exceptio, sed ad-
versaria oratio.] Unde si procurator ge-
neraliter constituitur ad omnes causas,
excepta causa restitutionis in integrum,
dicitur constitutus in omnibus aliis causis
requerentibus speciale mandatum, ex
quo exceptio est de iis, quæ requirunt
speciale mandatum, Imol. in l. fin. col. 12.
ff. quis & à quo appelletur. Alexand. & Ja-
son. in l. fin. ff. quod quisque juris. Gemin.
in cap. qui ad agendum. ff. 1. de procur. lib. 6.
quos refert Card. Tusch. com. 3. lit. E. concl.
423. n. 6. Röbl. de Salzed. d. lib. 2. c. 14. n. 38

[Declaratio Axioma I. procedere saltem
comprehensivè, licet non dispositivè.
Everhard. in Loc. legal. loc. ab Except. n. 9.
Cagnol. ad l. 1. de Reg. Jur. num. 28. & 30.
ibid. Decius n. 19. & 20. & Dyn. ad rubr.
num. 17. eod. in 6. alioquin non esset exce-
ptio, sed ineptia ineptiarum, ac prorsus
inutilis. Aym. Cravett. consil. 965. num. 7.
per d. l. nam quod liquida 4. §. fin. ff. de
pen. legat. l. fin. questum 12. §. idem 43.
vers. denique. ff. de fund. instruct. Hieron.
Cagnol. ad d. l. 1. n. 28. vers. & Archiepiscopus,
essetq; perinde ac si diceretur: Omnis
homo currit exceptio equo Titii: hæc
enim non est exceptio, quia equus Titii
non comprehenditur sub propositione
illa, omnis homo currit. Cagnol. dict.
num. 28. & 29. d. l. pari modo si dicam:
illam pecuniæ summam, quæ mille est
aureorum, totam tibi dono, exceptis bis
mille aureis: hæc exceptio non est de illa
regula, quia licet minor summa majori
insit, non tamen inesse potest major mi-
nori, ut ab ea excipiat. l. 1. §. si stipulan-
ti. ubi gloss. Bart. Alexand. Castrenf. Dua-
ren. Egin. Bar. Coraf. Donell. Cujac. ff.
de verb. oblig. §. præterea. ubi Dd. Instit. de
inutil. stipul. Gajus 2. Instit. tit. 9. §. item si
purè. Hoc argumento ab exceptione, vel-
uti fortissimo, teste Nic. Everhard. d. loc.
necitur & Tiber. Decian. resp. 22. n. 9. & 10.
vol. 1. ad demonstrandum, utrum exce-
ptio decimandi extendat se etiam ad lo-
cum Terentia: quia exceptio erit de re-
gula & de ipsius genere: & vice versa ob
id, quod pars est ejusdem naturæ & qua-
littatis, cujus est totum: Rursum idem
Tiber. Decianus respons. 55. num. 16. vol. 1.
Exceptio (inquit) non potest extendi ad
ea, quæ aliàs sub regula non comprehen-
derentur, per doctrinam Bartoli in l. ge-
neraliter. §. uxori. ff. de usufr. legat. l. 1. no-
tata per Abb. in cap. in nostra extr. de se-
pult. quod idem Tiberius Decianus repe-
tit, & ad transactionem super fideicom-
misso interpositam accommodat in re-

pons. 3. n. 130. vol. 1. itemque Cravett. consil.
519. n. 14. vers. tertio de fideicommiss. ubi
inquit: Exceptionem planè ad ea restrin-
gi oportet, quæ in regula sunt compre-
hensa, alioquin est, ut spurca & inepta,
rejienda. Idem Cravett. consil. 965. n. 7.
Hinc non esse exceptionem veram, sed
omnino falsam, quæ sub regula compre-
hensa non est, dixit Bartolus ad l. in bis. ff.
de LL. & ad l. 1. ubi Decius n. 26. ff. de Reg.
Jur. Aym. Cravett. consil. 808. n. 2. vers.
tertio & validius. per l. fin. C. de litig. gloss.
ad cap. 1. de appellat. in 6. ad imp. ob. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Declaratio II. procedere respectu gene-
ris sive subjecti, de quo loquitur regula,
non autem respectu actus & exercitii;
verbi gratia, si dico: Omnes scholares
student nisi Petrus. Certum est, quod hic
ponatur regula, & exceptio est de Regula
respectu subjecti, hoc est, quia Petrus
etiam est scholaris; si enim tutor esset,
non esset bona exceptio, quemadmo-
dum ista, omnis homo currit, nisi anus,
quia exceptio debet loqui de homine, &
sic de subjecto principali, ut tradunt Dyn.
in rubr. de Reg. Jur. Bart. in l. ex bis. ff. de
Legib. & Decius in rubr. de probat. pag. 2.
sed tamen respectu exercitii exceptio
erit contra regulam, & ei adversabitur,
ut patet ex prædicto exemplo, quia scho-
lares student, & Petrus non studet, sed
aliud diversum à studio facit. Et ideo
quoad illud exceptio non est de regula,
ita Bartolus in l. de bis ff. de LL. latè De-
cius post Bart. in l. 1. col. 2. num. 25. vers.
circa secundum. ff. de re judic. & in rubr.
extra de probat. vide & Ludovic. Gomez.
ad §. sic itaque. Institut. de action. n. 28.

XXIX.

EXCEPTIO declarat regulam, sed
tamen non ampliat, ut comprehendat
ea, quæ non sunt de genere regulæ, Ro-
man. consil. 498. in fin. & consil. 107. col. 2.
vers. quod autem cessant. ubi quod exce-
ptio deducit ad certum, & declarat regu-
lam generalem, & consil. 379. num. 13. vers.
veritas tamen. Bald. conf. 131. Casus talis est.
vers. super secundo, lib. 1. Cum. consil. 98.
n. 3. vers. non obstat. secundum. Alex. conf.
28. visis. n. 11. v. non obstat. lib. 1. & conf. 59.
n. 9. vers. nec ad hoc obstat. eod. lib. 1. & conf.
186. Zacharias in fine lib. 6. Surd. consil. 352.
n. 12. & decis. 100. n. 9. ubi limitat, quan-
do exceptio esset inutilis, quia tunc am-
pliat regulam. Socin. consil. 47. n. 2. & 3.
vers. sed contra. lib. 1. ubi quod in vendi-
tione certorum bonorum propriorum,

excepto palatio, non includuntur bona communia, quia licet exceptio firmiter regulam in contrarium, tamen non ampliat, Aretin. *consil. 8. Abunde, per totum.* & præcipue *n. 3. & 4.* ubi declarat, dicens, quod exceptio expressa, quæ tacite inerat, non extendit ullo modo regulam ad ea, quæ non sunt de regula; quia expressio eorum, quæ tacite insunt, nihil operatur: si verò est expressio, quæ tacite non inerat, exceptio licet firmiter regulam in non exceptis, nunquam firmat extendendo ad ea, de quibus disponens erat incapax, vel inhabilis; & rationem adducit *n. 7. vers. obstat.* quia exceptio non ampliat regulam, ut comprehendat ea, quæ sine exceptione non comprehenderet ex proprietate sermonis, sive ex mente, refert Cardin. Tusch. *tom. 3. lit. E. concl. 424. n. 4. Sanch. præcept. Decal. lib. 2. c. 27. n. 17. col. 3. in solut. ad 5. Mieres de major. in l. edit. part. 1. q. 22. n. 22. Surdus decif. 124. num. 17.*

[Declara axioma procedere in dubio, & quando verisimiliter aliud non fuit de mente disponentis. Ubi enim ex tali restrictione sequeretur aliqua absurditas, vel constaret aliud fuisse de mente disponentis, ut quia verba regula sint multum ampla, & exceptio seu qualitas exceptioni adjecta, & regula ita non habet inter se conformitatem, tunc regula per exceptionem non restringitur. *l. scire oportet 13. §. aliud 2. ff. de Excusat. tutor. Cornel. consil. 275. vol. 13.*

XXX.

EXCEPTIO ubi non reperitur posita, non est à regula recedendum. *l. prævaricationis. 3. §. ult. ff. de prævaricat. l. dissentientibus. 5. de repud. l. illam 19. C. de collationib. Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib. 3. q. 7. n. 45.*

XXXI.

EXCIPIENS non videtur fateri ea, quæ in exceptione includuntur, *cap. cum venerabilis. de Except. Alex. consil. 83. In causa & lire. in princ. vers. nec ad hoc obstat. lib. 1. ubi quod exceptio huiusmodi non est confessio, nec negatio, sed est medium inter negare & confiteri, prout intacente, & consil. 49. n. 9. cum seq. lib. 7. ubi quod libellans, excipiens vel repugnans illud, quod pars adversa asserit illud impugnando, non dicitur fateri, additque, quod is, qui dicit sententiam non rectè latam esse impugnando, non fatetur esse latam per *l. Gallus 29. §. forsitan. 8. ubi gloss. in verb. rectè. ff. de liberis & posthum. quæ exponit: rectè, id est, nullo modo.**

Surdus decif. 24. n. 5. Card. Tusch. *tom. 3. lit. E. concl. 427. Mar. Anton. var. resolut. lib. 2. resolut. 50. n. 31. Alex. Trentacinq. var. resolut. lib. 2. tit. de except. n. 5.*

Intellige Axioma procedere quoad fundandam intentionem actoris, *l. non utique 9. ff. de Except. cap. exceptionem. de Reg. Jur. lib. 6. Covarr. var. lib. 1. c. 1. n. 2. vers. eodem jure. Ant. Gomez. var. tom. 3. cap. 12. n. 16. Cacharan. Pedem. decif. 178. n. 9. Francisc. Milanen. Sicil. decif. 3. n. 46. lib. 2. Bellon. Genuens. decif. 38. n. 8. & decif. 91. num. 1. Petr. Gregor. Syntagm. Juris lib. 21. cap. 17. n. 3. Cardos. in praxi Judic. & Advocat. verb. exceptio. n. 26. Stephan. Grat. Marchie decif. 19. n. 19.*

[Limita: nisi contra rei exceptionem aliqua juris præsumptio militaret, ut ostendit Ulric. Zas. in *l. non utiq. n. 3. vers. tertio fallit. ff. de Except.* Regner. Sixtin. part. 3. *Consil. Marpur. n. 30.* vid. & Bald. in *l. Exceptionem. C. de probat.* ubi ait, quod reus excipiendo non fateatur, intentionem esse veram, præsertim quando ad effectum contradicendi excipit, non verò ad effectum confitendi. Vid. Wesemb. 2. *consil. 72. n. 24.*

CAP. XXIX.

De Exceptione Domini.

Quicumque causam ab altero habet, ille nequit opponere exceptionem domini.

Ratio: quia hic simpliciter tenetur ad restituendum; restitutio autem hæc non poterit hoc solò prætextu, quod sit res aliena, impediri.

Exemplum: ita ergo commodatarius non poterit commodanti quæstionem domini referre *l. 16. ff. Commod. idem in depositario l. 31. §. 1. ff. de pos. locato, l. si quis Cond. 25. C. de locat. cond. & in actione pignoratitia l. 22. §. 2. ff. de pign. act.*

Limita: nisi (1.) in continenti possit probari dominium, Brunnem. *ad d. l. 31. n. 3.* (2.) nisi ignoranter alicui res sua commodata, deposita aut pignorata sit. *l. 20. C. locat. Plures Limitationes vide apud Brunnem. ad d. l. 25. C. loc.*

De Exceptione rei judicæ vide RES JUDICATA.

CAP. XXIX.

De Excessu, (vide infra Inobedientia & Supra Contumacia) Excessivis, Nimio, Immodico.

Axioma I.

Excessus modicus non est attendendus. *cap. cum te. & ibi gloss. in verb. minima. extr. de re judic. Bald. in l. 1. n. 5. in fin. vers. & qui parum transgreditur. ff. de LL. & in l. 2. n. 6. vers. item & illud. C. de rescind. vendit. Farinac. 1. consil. crim. 78. n. 5. vide & Tiraquell. de judic. in reb. exig. vers. sexto.*

II. Ex